

2007 MEVLÂNÂ YILINDA İRFAN HAMLELERİ

Vahit GÖKTAŞ*

Malûm olduğu üzere 2007 UNESCO tarafından “Mevlânâ Yılı” ilân edildi. Bu vesileyle ülkemizde de Mevlânâ ile ilgili birçok etkinlik düzenlendi. Mevlânâ ile ilgili her yıl birçok etkinlik yapılmakta, süreli yayınlar her yıl Mevlânâ hakkında çok sayıda makale ve araştırma yazılarına yer vermektedir. Dünya çapında bir ilginin sahibi olan Mevlânâ hakkında her dem yeni bir şeyler söylemenin mümkün olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. O, Mesnevî'si ve diğer eserleriyle; bunlardan da önce büyük hayatıyla günümüz insanına gerekli ilhamı / motivasyonu verebilecek bir tesir gücüne sahiptir.

Bu muazzam kültür birikiminin Batıda gördüğü ilgi gittikçe artan boyutlara ulaşmaktadır. Amerika'da *İncil'* den sonra en çok okunan kitabın *Mesnevî* olduğu görülmektedir. *Mesnevî* nin yüzyıllar boyunca gördüğü ilginin genişleyerek sürdüğüne şahit oluyoruz. Bu büyük ilgi günümüzde Mevlânâ etrafında bazı sorgulamaların yapılmasını da gerekli kılmaktadır. Bir kısım çevrelerin Mevlânâ'yı İslâmî kimliğinden soyutlayarak algılama çabalarının da etraflıca değerlendirilmesi gerekir. Yine gittikçe daha çok söz edilir olan “İlmî İslâm” vâkiası kapsamında Mevlânâ'ya bazı yaklaşımların da dikkatle süzgeçten geçirilmesi bir ihtiyaçtır.

Mevlânâ'nın İslâm tasavvufu içindeki yerinden kopartılıp Batılı anlamda *mistik* bir düzleme indirgenmesi, doğrusu, sulandırılmış bir Mevlânâ algısından söz etmemizi gerekli kılar. Böyle bir tavrı sorgulamak ve çağımızın manevî kavramları bile asıl bağlamlarından koparan, onlara içi boş bir ‘muhteva’ yükleyerek kısa sürede tüketen anlayış tarzına karşı sahîh bir duruş sergilemek gerekir.

Bir yandan Mevlânâ'nın ve Mevlevîlerin günümüze bırakmış olduğu muazzam kültür birikimini; Mevlevîliğin çeşitli yansımalarını tebellür ettiren kitapları, tasavvuf musikisine katkılarını, Mevlevîhâneler vasıtasıyla mimarî alanındaki katkılarını yalın bir biçimde değerlendirmek, öte yandan Mevlânâ vasıtasıyla gündeme getirilebilecek bazı çağdaş sorunları (İlmî İslâm, kuru bir mistisizme dönüştürülmüş sûfiyâne tecrübe vb.) halletmek zorundayız. Sadece

* Dr., Ankara Ü. İlahiyat Fakültesi

Mevlevî müellifler tarafından hazırlanmış kitap birikimini sağlıklı bir biçimde ortaya koyabilmek; bunları günümüz insanına sunabilmek ve böylece düşünce dünyamızın verimini artırmak bile yoğun ve yorucu bir mesai gerektirmektedir. Bu alanda şimdiye kadar yapılanlar, yapılması gerekenlerin çok azıdır. Kültürümüzün atardamarlarından biri olan tasavvufun da Mevlânâ özelinde sağlıklı bir biçimde ele alınması ve değerlendirilmesi mümkündür.

Mevlânâ ile bağlantılı sayabileceğimiz bir husus da Farsça'nın gittikçe artan oranda ilgi görüyor oluşudur. Tek etken değilse de büyük oranda *Mesnevî*'nin dili olması dolayısıyla gençlerin Doğu dilleri içinde özellikle Farsça'ya yöneldiklerini görmekteyiz.

2007 boyunca Mevlânâ'yla ilgili olarak neler yapıldı?

Mevlânâ Yılı dolayısıyla ülkemizde -Başta Şeb-i Arus törenleri olmak üzere- birçok etkinlik gerçekleştirildi ve çeşitli yayınlar yapıldı. Aslında Mevlânâ her zaman çok ilgi görmektedir ve elbette gördüğü ilgi Mevlânâ Yılı ile sınırlı değildir. Bu sebeple 2007' Mevlânâ Yılı olmasına rağmen, yıl içinde yapılan etkinliklerin çok da görünür olmadığını söyleyebiliriz. 2007'de Mevlânâ'yla ilgili özel sayıların *Yedi İklim* (Ekim 2007, S. 211), *Türk Edebiyatı* (Ekim 2007, S. 408) ve *Bercest* (Aralık 2007, S. 66) dergilerinin hazırladığı üç özel sayıyla sınırlı olmasının bir sebebi de ülkemizdeki irfan çevrelerinin kâhir ekseriyetle hemen her zaman Mevlânâ'yla ilgileniyor, eserlerini okuyor, süreli yayınlarında onunla ilgili yazı ve araştırmalara yer veriyor oluşudur.

Yıl içinde sevindirici bir gelişme ise SÜMAM tarafından Konya'da bir *Mevlânâ Araştırmaları Dergisi*'nin yayınlanmaya başlamasıdır. Derginin 2007'de ilk sayısı çıktı; ikinci sayısının hazırlıkları ise devam etmektedir. Yine 2007 içinde Mevlânâ Araştırmaları Derneği'nce Adnan Karaismailoğlu editörlüğünde kitap-dergi formatında bir *Mevlânâ Araştırmaları* yıllığı yayınlandı. İlk sayısı yayınlanan bu yıllığın her yıl yayınlanarak sürdürülmesi Mevlânâ araştırmalarına katkı olacaktır.

Türkiye Yazarlar Birliği 2007'de iki ayrı Mevlânâ Sempozyumu düzenledi. Bunlardan ilki 23-27 Mart 2007 tarihleri arasında Halep'te gerçekleşti ve Halep Mevlevîhânesinde yapıldı. Türkiye ve Suriye'den bilim adamlarının katıldığı bu Sempozyum Mevlânâ'nın yurt içinde olduğu kadar, komşularımız arasında da bir sevgi ve irfan köprüsü olabileceğini göstermiştir. TYB'nin düzenlediği ikinci sempozyum ise Gelibolu Mevlevîhânesi'nde 4-5 Mayıs 2007'de düzenlenen "Mevlânâ Günleri" idi. Geniş bir katılımı ve Gelibolu Mevlevîhânesi'nin zevk-i selim örneği mekânı ve manevî atmosferinde düzenlenen bu sempo-

yum Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Gelibolu Kaymakamlığının katkılarıyla gerçekleştirildi. Her iki Sempozyumun bildirileri de yıl içinde kitaplaştırıldı.

2007 boyunca Mevlânâ ile ilgili yeni kitapların ve eserlerinden yeni tercüme-lerin de yayınlandığını belirtmeliyiz. *Mesnevî*'nin yeni bir tercümesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin Farsça hocalarından Hicabi Kırlangıç ve Derya Örs tarafından yapıldı. Bu tercüme, oldukça sade dili ve akıcı üslûbuyla bugüne kadar yapılmış Mesnevî tercümelerinin yanında yerini aldı. Bu arada Mevlânâ'nın diğer eserlerinden bir kısmının da yeni tercüme-leri yapıldı. Âbidin Paşa'nın ünlü *Mesnevî Şerhi* de 2007'de sadeleştirilerek yayınlandı. Bu şerh, sağlıklı bir çevrimyazı çalışmasıyla ortaya konulmadan önce sadeleştirilerek yayınlanmış olsa da önemli bir çalışmadır.

Mevlânâ ile ilgili yayınlardan bir kısmı ise bu büyük velinin Batıda gördüğü ilginin tercümeler yoluyla Türkçeye yansımalarıdır. Bu meyanda 2007'de Kebir Helminski, Neil Douglas-Klotz, Coleman Barks, John Moyne gibi yazarların Mevlânâ konulu kitapları; *Mesnevî*'den Batılı okur için yapılmış seçmeler Türkçeye tercüme edildi. Bu kitapların bir kısmı yukarıda söz ettiğimiz Mevlânâ etrafında dile getirilen birtakım sorunları su yüzüne çıkartan yayınlardır ve bu bağlamda dikkat çekicidir.

Görüldüğü üzere 2007 Mevlânâ Yılı belirli bir canlılık sağlamıştır. Fakat Mevlânâ'nın 2007 öncesinde olduğu gibi 2007 sonrasında da hep gündemimizde olacağını hemen vurgulamak isteriz. Mevlânâ dolayımında birçok geleneksel ve güncel meseleyi, çağdaş sorunu konuşabilir ve tartışabiliriz. Elimizde böyle bir mirasın bulunması, şüphesiz büyük bir imkândır. Kur'ân'ın bir tefsiri konumundaki *Mesnevî* bu hususlarda isabetli adımlar atmamızı kolaylaştıracak ve Mevlânâ bütün sıcaklığıyla bizi etkilemeye devam edecektir.

Tasavvuf Dergisi okuyucularına faydalı olabileceği düşüncesiyle, 2007 yılında Mevlânâ hakkında yazılanları tespit edebildiğimiz kadarıyla burada vermeyi uygun buluyoruz.

Mevlânâ Yılı Dolayısıyla 2007 Boyunca Mevlânâ Hakkında Yazılanlar¹

Özel Sayılar

"Mevlana Özel Sayısı", *Berceste*, Yıl: VI, Aralık 2007, S. 66, 44 s.

"Mevlana Özel Sayısı", *Eğitimde Gülistan* (Kulu Millî Eğitim Müdürlüğü dergisi), Yıl: IV, S. 5, 47 s.

"Mevlana Özel Sayısı", *Yedi İklim*, Ekim 2007, S. 211, 174 s.

1 Bu bölümün hazırlanmasında katkılarını gördüğüm değerli araştırmacı Yusuf Turan GÜNAYDIN Beye teşekkür ederim.

"Mevlânâ ve Mevlevîlik Kültürü", *Türk Edebiyatı*, Ekim 2007, S. 408, 77 s.

Dosyalar

- "2007 Mevlâna Yılı", *Semaver*, Yıl: I, (Mayıs) 2007, S. 1, s. 8-23 [Harun Başlı-Adnan Karaismailoğlu, Y. Turan Günaydın, Sadık Yalsızuçanlar, Selver Zengin, Serap Turgut].
- "Ya Hazret-i Mevlânâ", *YeniDünya*, Yıl: XV, Aralık 2007, S. 170, s. 43- [Mehmet Demirci, M. Erol Kılıç,-Mahmut Bıyıklı].
- "Özel Bölüm: Mevlânâ ve Batı", *Türk Edebiyatı*, Ekim 2007, S. 408, s. 60-66 [Hasan Akay-İlyas Öztürk, Senail Özkan, Éva de Vitray-Meyerovitch, Annemarie Schimmel'den].
- Şule Altundağ, "Hoşgörüm Altın Kafeste", *Gerçek Hayat*, 2 Şubat 2007, S. 328, s. 36-37 [Mevlânâ Dosyası].
- "İki Düşünür, İki Mücadele Adamı Mevlâna ve Yunus", *Bilim ve Akıl Aydınlığında Eğitim*, "Mevlâna", *Bilim ve Ütopya*, Yıl: XIV, Aralık 2007, S. 162, s. 4-14 [Erdem Ergen, İlhan Başgöz, Hüseyin Haydar, Nuri Şimşekler, Bayram Ali Çetinkaya, Dursun Ayan].

Röportajlar

- "Osman Nûri Topbaş Hocaefendi ile Hz. Mevlânâ Hakkında...", Yıl: II, Aralık 2007, S. 15, s. 16-19. Rabia Gülcan, "Hicabi Kırılacağı ile... / Mesnevî ile muhakemem güçlendi", Yıl: II, Aralık 2007, S. 15, s. 39.
- Halime Kökce, "[Sırrı Süreyya Önder:] "Mevlânâ yaşasaydı çok büyük bir yönetmen olurdu", *Gerçek Hayat*, 12 Ekim 2007, S. 41 (364), s. 26-27.

Yazılar

- A. Vahap Akbaş, "Bir Mevlevî, Bir İttihatçı", *Berceste*, Yıl: V, Haziran 2007, S. 60, s. 30-31 [Tâhirü'l-Mevlevî'nin hatıraları hk.].
- Adem Arıkanlı, "İkbâl, Mevlâna ve Pakistan", *Sızıntı*, Yıl: XXIX, Nisan 2007, S. 339, s. 111-114.
- Ahmet Hüsrev, "Entelektüel Bir kompleks: Mevlana'yı Batı Üzerinden Okumak", *Beyaz Gemi*, Kasım 2007, S. 2, s. 20-21.
- Ahmet Güner Sayar, "Fatih Türbedarı Amiş Efendi'yle Sohbetler / Mesnevî Şarihi Ahmed Avni Konuk'un Notları", *Türk Edebiyatı*, Ekim 2007, S. 408, s. 48-52.
- Ahmet Sevgi, "Ahmed Avni Konuk'tan Tevfik Fikret'e Cevap", *Türk Edebiyatı*, Aralık 2007, S. 410, s. 49-53.
- Akif Vezir, "Mevlânâ'ya 2007 Raporunu Takdimimizdir: Sözü Doğru Anlayan Adam Hasreti Sürüyor!", *Genç*, Yıl: II, Aralık 2007, S. 15, s. 14-15.
- Ali Günvar, "Hz. Mevlâna ve Hakikatül Hakâyık", *Yedi İklim*, Ekim 2007, S. 211, s. 8-9.
- Ali Temizel, "Mevlânâ'nın Hayat Hikâyesiyle İlgili Eski Harfli Türkçe Eserler", *Mevlânâ Araştırmaları*, c. I, 2007, s. 96-119.
- Ali Temizel, "Mevlânâ'nın Eserleriyle İlgili Olarak Eski Harfli Türkçe Telif Edilen Eserler", *Mevlânâ Araştırmaları*, c. I, 2007, s. 120-158.
- Bayram Ali Çetinkaya, "Okyanusların (Şems ve Mevlâna'nın) Kavuşması: Sevgi ve Dostluğun Nirengi Noktası", *Bilim ve Ütopya*, Yıl: XIV, Aralık 2007, S. 162, s. 24-33.
- Cahit Doğan, "Hazret-i Mevlânâ Muhammed Celâleddin-i Rumî I-II", *Rehber*, Mayıs 2007, S. 50; Haziran 2007, S. 51, s. 50.
- Cansu Yılmazçelik, "Mevlâna / Dünya Hapishanesinde Mahpusun...", *K*, 27 Nisan 2007, S. 30, s. 6-11.
- Cavit Marancı, "Şeyh Galib ve Hüsn ü Aşk", *Ay Vakti*, Yıl: VII, Şubat-Mart 2007, S. 77-78, s. 38-40.
- Celâleddin-i Humâî, "Velednâme'ye Göre Mevlânâ'nın, Ailesinin ve Dostlarının Hayat Hikayeleri", *Mevlânâ Araştırmaları*, c. I, 2007, s. 9-28.
- Cihat Arıncı, "Monla-yı Rûm'u Anarken: Yeni Bir 'Şimdi' Düşünmek", *Anlayış*, Aralık 2007, S. 55, s. 86-88.

- Derya Örs, "Mevlânâ'da Dünya Kavramı", *Mevlânâ Araştırmaları*, c. I, 2007, s. 254-268.
- Dilâver Güner, "Mesnevî'de Hz. Peygamber (s)", *Âşinâ*, Yıl: IX, Kış-İlkbahar 2007, S. 25, s. 49-61.
- Dursun Ayan, "Mevlânâ'nın, Felsefe ve Mantık Karşıtı Birkaç Beyti Üzerine", *Bilim ve Ütopya*, Yıl: XIV, Aralık 2007, S. 162, s. 34-42.
- Dursun Gürlek, "Mesnevî'nin Sırrına Eren Bir Âşık Tahirü'l-Mevlevî", *Yenidünya*, Yıl: XIV, Ocak 2007, S. 159, s. 14-16.
- Ebubekir S. Şahin, "Mevzûâtü'l-Ulûm'da Mevlânâ", *Mevlânâ Araştırmaları*, c. I, 2007, s. 470-475.
- Erdeniz Utku, "Mevlânâ'da Ölümün Aslı", *Sürmelim*, Yıl: I, Mayıs 2007, S. 1, s. 34-35.
- Gülen Üstündağ, "Mevlana'sız Medeniyetler İttifakı Olmaz", *Aksiyon*, 1 Ocak 2007, S. 630, s. 58-59.
- Hasan Almaz, "Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi Yazma Eserler Bölümünde Bulunan Mevlânâ ve Mevlevîlikle İlgili Eserler", *Mevlânâ Araştırmaları*, c. I, 2007, s. 213-238.
- Hasibe Mazıoğlu, "Doğumunun 800. Yılı Dolayısıyla Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî", *Türk Dili*, c. XCIII, Ekim 2007, S. 670, s. 619-629.
- Hicabi Kırangaç, "Mevlânâ'nın Şiirinde Su İmgesi", *Kültür*, Kış 2007, S. 9, s. 106-109.
- Hicabi Kırangaç, "Mesnevî'de Dua", *Mevlânâ Araştırmaları*, c. I, 2007, s. 239-253.
- Hülya Atakan, "Düğün Günü", *Ay Vakti*, Yıl: VII, Şubat-Mart 2007, S. 77-78, s. 6-8.
- Hüseyn Ayan, "Sevâkıb-ı Menâkıb'da Hz. Peygamber'in (s) Hadîsleri", *Âşinâ*, Yıl: IX, Kış-İlkbahar 2007, S. 25, s. 89-98.
- Hüseyn Türkmen, "Mevlânâ'yı Anmak ve Anlamak", *Bercest*, Yıl: V, Ocak 2007, S. 55, s. 16.
- İhsan Kurt, "Mevlana Hep Mevla'ya Sığınmıştır", *Ay Vakti*, Yıl: VII, Şubat-Mart 2007, S. 77-78, s. 4-5.
- İmzasız, "Mevlânâ'ya 2007 Raporunu Takdimimizdir: Adam Hasreti Sürüyor!", Yıl: II, Aralık 2007, S. 15, s. 14-19 [Akif Vezir, Musa Yay, Osman Nûri Topbaş].
- Kibar Ayaydın, "Mevlânâ Aşığı Bir Şair "Muhammed İkbâl", *Akpınar* (Niğde), Yıl: II, Mart-Nisan 2007, S. 8, s. 20-25.
- Kibar Ayaydın, "Mevlânâ Aşığı Bir Şair: Muhammed İkbâl", *Yağmur*, Yıl: IX, Temmuz-Eylül 2007, S. 36, s. 68-71.
- Mehmet Korkmaz, "Mevlânâ'dan Günümüze Bakış-1 / Mevlânâ ve İnsanlığın Şirazesini", *Yeni Odak*, Yıl: IX, 15-Ocak-15 Şubat 2007, S. 90, s. 28-29.
- Mustafa Aksoy, "Mevlânâ Mesnevî'sinin Yaygın Olarak Okunmasına Ontolojik Bir Yaklaşım", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Yazı 2007, S. 42, s. 123-136.
- Mustafa Erdal, "Mevlana Olmak", *Yakamoz / Çubuk İHL Kültür Dergisi*, Yıl: II, Mayıs 2007, S. 2, s. 15-16.
- Mustafa Kara, "Mevlânâ ve Leyla Hanım", Yıl: XIV, Ekim 2007, S. 168, s. 44-45.
- Nazan Özcan, "İstanbul Kültür Sanat Vakfı'nın Hazırladığı "Mevlânâ Celaleddin-i Rumi: 99 Şiir, 99 Resim" Kitabında Ergin İnan'ın Farklı Tekniklerle Çalıştığı 99 Adet Eserle Talat Sait Halman'ın Derlediği 99 Mevlânâ Şiiri Yer Alıyor", *Milliyet Sanat*, Aralık 2007, S. 854, s. 108-109.
- Necip Fazıl Duru, "Batılı Seyyahların Gözüyle 'Döner Dervişler' ", *Hece*, Yıl: XI, Ekim 2007, S. 130, s. 118-146.
- Necip Fazıl Duru, "Devran: Bir Çelebi Kızının Yürek Burkan Öyküsü", *Hece*, Yıl: XI, Mayıs 2007, S. 125, s. 143-147 (Şükrü Pamırtan'ın romanı hk.).
- Nuri Şimşekler, "Mevlânâ'ya Bilim Adamı Gözüyle Bakılabilir mi?", *Bilim ve Ütopya*, Yıl: XIV, Aralık 2007, S. 162, s. 19-23.
- Nuri Şimşekler, "Mevlânâ'nın Eserleriyle İlgili Yabancı Dillerde Yapılan Çalışmalar (1973-2005)", *Mevlânâ Araştırmaları*, c. I, 2007, s. 159-212.
- Nurullah Çetin, "Mevlana'ya "Hümanist" Deyü Bührtan Eylemişler", *Edebiyat Otağı*, Şubat 2007, S. 17, s. 2-10.
- Recep Alyağıl, "Çağdaş Felsefede Onto-Teoloji Eleştirisi, Mevlânâ ve Nâzım'ın Şiirinde Tasavvuf", *Hece*, Yıl: XI, Ocak 2007, S. 121 (N. Hikmet Ö. S.), s. 323-331.
- Rıza Duru, "Mesnevî ve Sezai Karakoç", *Mevlânâ Araştırmaları*, c. I, 2007, s. 461-469.

- Suavi Kemal Yazgıç, "Şefik Can: Mevlâna İçin 96 Sene", *Gerçek Hayat*, 31 Ağustos 2007, S. 35 (358), s. 16-17.
- Timuçin Çevikoğlu, "Ney ve Nezir-i Mevlânâ İlişkisi", *Mostar*, Ağustos 2007, S. 30, s. 72-73.
- Yakup Öztürk, "2007 Mevlâna Yılı", *Mostar*, Kasım 2007, S. 33, s. 74-75.
- Yakup Şafak, "Mehmet Muhlis Koner ve Mesnevî'nin Özü Adlı Eseri", *Yedi İklim*, Temmuz-Eylül 2007, S. 208-210.
- Zafer Işık, "Mevlânâ'nın Misâfirleri", *Berceste*, Yıl: VI, Temmuz 2007, S. 61, s. 9.
- Ziya Avşar, "Dinle Macerasını Şu Neyin", *Kardeş Kalemler*, Haziran 2007, S. 6, s. 18-19 [Mesnevî'nin ilk 18 beytinin manzum tercümesi].
- Ziya Avşar, "Mevlânâ'ya Gitmek; Yollar Muhtelif, Gâye Birdir", *Kardeş Kalemler*, Nisan 2007, S. 4, s. 77-81.
- Ziya Avşar, "Rûhu'l-Mesnevî de Mesnevî'nin İlk 18 Beytinin Şerh Yöntemi", *Berceste*, Yıl: VI, Ağustos 2007, S. 62, s. 5-7.